

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
Direcció General del Patrimoni Cultural
Servei de Suport Tècnic i Inventari
Biblioteca del Patrimoni Cultural

5703

Memòria de la prospecció arqueològica a la partida Ruanes

M. Ester Fabra Salvat

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

INTRODUCCIÓ

La present memòria és fruit de la intervenció arqueològica preventiva de prospecció arqueològica en una part de la Partida Ruanes (polígon 11) de la ciutat de Valls (Alt Camp).

La prospecció es va dur a terme de l'1 al 31 de juliol de 2005 sota la direcció tècnica de M. Ester Fabra i Salvat (Comissió d'Arqueologia del Museu de Valls). La campanya ha comptat amb el corresponent permís de la Direcció General de Patrimoni segons consta a la resolució de 28 de juny de 2005.

La Generalitat de Catalunya, mitjançant l'empresa INCASOL, té el projecte d'impulsar una zona residencial i d'equipaments en uns terrenys delimitats pel torrent del Catllar, la carretera de Barcelona i la via fèrria Vilanova-Picamoixons. Es tracta d'una superfície situada a l'anomenada "Partida Ruanes" que ocupa unes trenta hectàrees on trobem una ocupació humana de masies, terres de cultiu i erms. L'ajuntament de Valls i la Direcció General d'Urbanisme han engegat la modificació puntual del pla parcial d'aquesta zona on es preveu la construcció d'un pont sobre el torrent que enllaçaria aquesta espai amb la zona del Vilar. Així mateix es preveuen els accessos, un passeig i el futur barri amb un miler de nous habitatges.

SITUACIÓ

La partida Ruanes ocupa la part SE del terme de Valls, polígon 11. Les parcel·les a prospectades són les següents: 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 137, 182, 200, 209, 210, 212, 213 i 214. La zona queda limitada pel torrent del Catllar, la carretera de Barcelona i la via fèrria Vilanova-Picamoixons. Les coordenades del punt central de la zona afectada són: X: 354.375, Y: 4.572.041. El parcel·lari s'ha extret dels ortofotomapes aeris del SIG Oleícola Espanyol amb una data de vol de 10/1997.

Es tracta d'una zona que presenta els tradicionals cultius de vinyes, ametllers i sembrats que s'han anat combinant amb masies i habitatges més benestants d'estiueig que avui es troben, majoritàriament, abandonats. També els cultius estan en regressió i abunden les finques ermes.

ANTECEDENTS

Les notícies que teníem sobre l'ocupació humana d'aquest territori ens situen al segle XVII amb l'aparició d'algunes finques (masia dels Quatre Vents) lligades a les activitats agrícoles.

A les darreries de 1990 es van realitzar prospeccions arqueològiques als terrenys afectats per la variant de la carretera N-240 de passada pels voltants de Valls. Situat a tocar de la línia fèrria, i parcialment destruït per aquesta, es va localitzar el jaciment "l'Atalaia" que es va definir com una vil·la romana que ofereix materials tardans ibèrics.¹

Tret d'aquesta notícia, el nostre coneixement arqueològic de la zona era, fins el moment, estèril, malgrat que no s'havia d'oblidar dos supòsits interessants:

- Tota aquesta zona ressegueix el torrent del Catllar i sabem que l'ocupació romana a la zona de Valls segueix els diferents torrents que l'envolten. Així, pel que fa referència a aquest torrent, hem d'assenyalar la localització de les vil·les de l'Atalaia, Masia Figueras, la de la Font del Catllar i, la més coneguda i important, de la vil·la del Vilar situada al costat de l'antic jaciment ibèric del Vilar.
- Partint dels criteris d'ocupació del territori que es varen seguir a partir de la conquesta romana, era possible que a poca distància del jaciment de l'Atalaia pogués aparèixer una altra vil·la romana.

¹ Fabra Salvat, M.E/ Burguete Recasens, S/ Solé Folch, D: "El seguiment arqueològic dels terrenys afectats per la variant de la carretera N-240 de passada per Valls" Quaderns de Vilaniu, 33 Valls, 1998 pàg. 71-78

PLANTEJAMENT I METODOLOGIA DE LA INTERVENCIÓ

La partida Ruanes ocupa una bona part del polígon 11 de Valls. Les parcel·les objecte de la prospecció van ser les següents:

Parcel·la. 21	0,996 ha
Parcel·la. 22	2,489 ha
Parcel·la. 23	2,213 ha
Parcel·la. 24	1,568 ha
Parcel·la. 25	2,356 ha
Parcel·la. 26	0,194 ha
Parcel·la. 27	0,497 ha
Parcel·la. 28	0,327 ha
Parcel·la. 29	0,463 ha
Parcel·la. 30	0,132 ha
Parcel·la. 31	1,146 ha
Parcel·la. 33	0,311 ha
Parcel·la. 34	0,292 ha
Parcel·la. 35	0,309 ha
Parcel·la. 82	0,408 ha
Parcel·la. 83	0,469 ha
Parcel·la. 84	2,189 ha
Parcel·la. 85	1,315 ha
Parcel·la. 86	1,297 ha
Parcel·la. 87	0,852 ha
Parcel·la. 88	0,975 ha
Parcel·la. 89	0,905 ha
Parcel·la. 90	2,831 ha
Parcel·la. 91	0,256 ha
Parcel·la. 92	0,732 ha
Parcel·la. 93	0,186 ha
Parcel·la. 94	0,406 ha
Parcel·la. 137	0,186 ha
Parcel·la. 182	0,397 ha
Parcel·la. 200	1,168 ha
Parcel·la. 209	0,255 ha
Parcel·la. 210	0,172 ha
Parcel·la. 212	2,241 ha
Parcel·la. 213	0,103 ha
Parcel·la. 214	0,270 ha

Es va formar un equip de quatre persones prospectores. Donat que ens vam trobar amb una superfície de 30,906 ha, es va incidir en les diferents parcel·les a dos nivells: Es feren pentinats molt superficials en el terreny i es delimitaren sectors més petits que van ser objecte d'una prospecció sistemàtica i intensiva en unitats de forma quadrada o rectangular "transects", aquests sectors només

es portaren a terme en aquells lloc on el pentinat va proporcionar indicis d'alguna ocupació humana antiga de valor arqueològic (parcel·les 25,137 i 212).

DESCRIPCIÓ DE LA INTERVENCIÓ

Tal i com ja hem assenyalat anteriorment, es van prospectar 30,906 ha formades per 35 parcel·les; d'aquestes van donar interessants indicis d'ocupació antiga les nº 25,137 i 212.

Parcel·la 25: Parcel·la cultivada d'avellaners. Sense estructures aparents. Coordenades centrals: X: 354.333 Y: 4.571.849 En aquest sector es localitzaren dos fragments informes d'àmfora ibèrica i un d'itàlica. Dues anses de ceràmica comuna oxidada i una de ceràmica comuna reduïda que pot correspondre a la forma *olpes* (ampolla).

La parcel·la és de 2,356 ha i s'estén fins a la carretera de Barcelona però la concentració de materials arqueològics es concentra a la zona més propera a la parcel·la 212.

Parcel·la 137: Petita parcel·la erma. Coordenades centrals: X: 354.368 Y: 4.571.943.

Es detectaren en aquest sector quatre fragments informes d'àmfora itàlica; un fragment informe d'àmfora ibèrica així com una nasa i un pivot d'àmfora possiblement tarraconense (a l'entorn del s.I dC). El seu mal estat de conservació per l'erosió fa difícil la seva identificació. Es va identificar un fragment de Campaniana B (50/25 aC) i de material constructiu ceràmic format per tres fragments d'*imbrex*.

Parcel·la 212: Parcel·la cultivada: vinya i avellaners així com edificació (Masia dels Quatre Vents) i dependències annexes. Amb estructures d'interés arqueològic. Coordenades centrals: X: 354.262 Y: 4.571.963.

La parcel·la es situa a dos nivells: El corresponent als cultius és aproximadament uns dos metres més baix que la zona ocupada per la masia així com de les parcel·les 25 i 137.

Estructures: Apareixen restes d'estructures en el desnivell existent entre les parcel·les 137 i 212. Un antic marge conté les terres de la primera parcel·la mentre la segona parcel·la es trobà a uns aproximadament dos metres per sota de la primera.

El marge ha anat caient i desapareixent i l'erosió ha fet aflorar restes d'uns murs. Se'n

detecten en tres llocs de la margerada. El primer es format per dues filades de pedres que tenen una llargada de 1,30 m. El segon està format per quatre filades de pedres lligades amb morter de calç de 1,16 m de llargada i 50 cm. d'alçada i el tercer està format per tres filades més de pedres de 60 cm de llargada.

Així mateix, la prospecció de la parcel·la va proporcionar una important presència d'elements constructius de tipus ceràmica (*tegulae*) així com d'algun fragment de grans contenidors ceràmics destinats a l'emmagatzematge de la producció agrícola (*dolia*).

Van aparèixer dos vores d'àmfora ibèrica i una vora de *kalathos* (tipus Fontscaldes). La primera vora d'àmfora és de forma semicircular, la part externa de la qual és una mica oberta, amb una forma similar a un ham. Correspon a la forma B.d2, segons la tipologia de R. Burguera (1994) i la seva cronologia abraçaria des del s.III fins el s.II aC. La segona vora d'àmfora s'integra dins el grup tipològic B.a2. Es tracta d'una vora de secció quadrada datada cap a principis del s.II aC.

D'entre el material ceràmic corresponent als recipients amfòrics, es localitzaren cinc fragments d'àmfora itàlica. Dues vores d'arrencament de la forma Dressel 1B, un fragment de vora Dressel 1 A, així com un fragment de nansa, un arrencament de nansa i un fragment informe.

També es recolliren durant la prospecció un fragment de maó de 5,7 cm de gruix i un fragment de Terra Sigillata Hispanica en molt males condicions de conservació.

A part d'aquestes parcel·les, la prospecció a la resta del terreny va ser negativa malgrat les notícies orals que tenim de l'existència d'un possible forn situat dins de la parcel·la 85 o 86 tocant ja el torrent del Catllar. Així mateix, es va intentar constatar si el jaciment de la vil·la romana l'Atalaia, situat a la parcel·la 71/80, polígon 11, a la vora de l'àrea objecte de prospecció, continuava a les parcel·les 83 i 85 amb resultats també negatius.

CONCLUSIONS

Com ja hem assenyalat, la prospecció realitzada a la partida Ruanes ve donada pel projecte d'urbanització de tots aquests terrenys per part de l'empresa INCASOL. La zona queda delimitada pel torrent del Catllar, la carretera de Barcelona i la via fèrria Vilanova- Picamoixons.

Fruit de la prospecció hem localitzat una nova ocupació romana que hem anomenat "Vil·la romana de la Masia dels Quatre Vents" i que se situaria al voltant de les parcel·les 25, 137 i 212 les quals s'han de considerar d'interès arqueològic en cas d'una futura urbanització.

No hem pogut confirmar l'existència d'un forn antic situat entre les parcel·les 85 i 86. La seva localització per part d'aficionats locals és molt antiga i és possible que s'hagi destruït o la vegetació existent l'oculti totalment.

Així mateix, no hem pogut localitzar la continuació de la vil·la romana "L'Atalaia" dins de les parcel·les 83 i 85. Les moviments de terres derivats de la construcció de la via del tren han modificat enormement el paleopaisatge i ens impedeix donar cap conclusió sobre la prolongació d'aquest jaciment .

PLÀNOLS

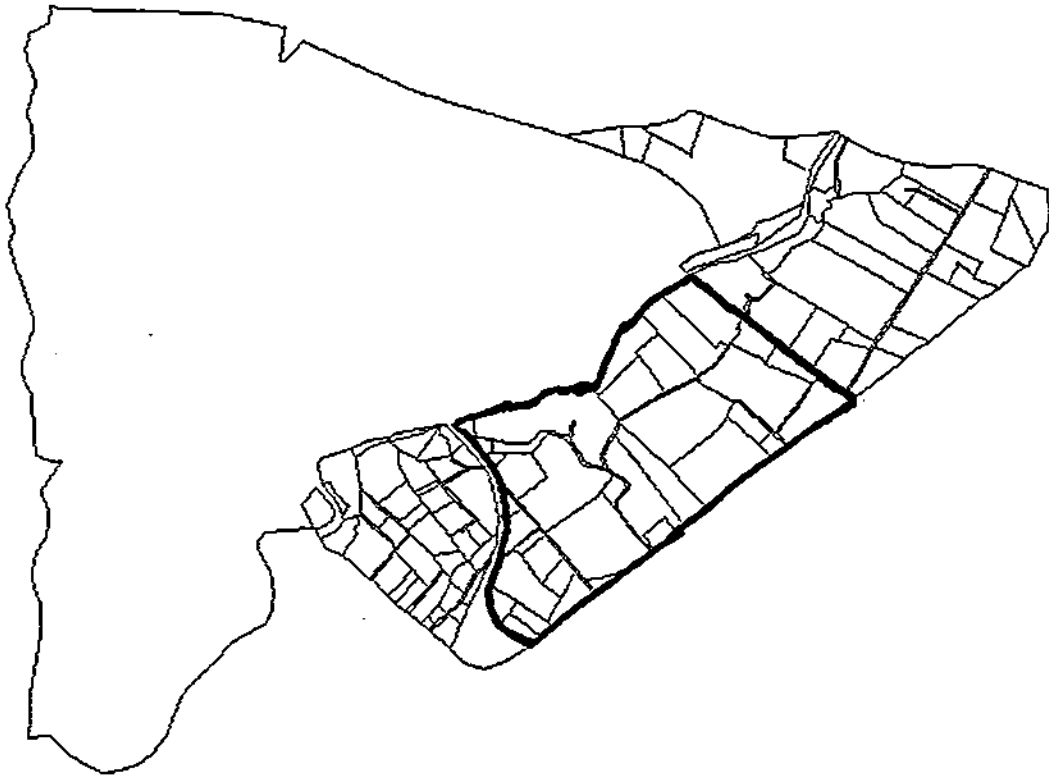

SIG OLEÍCOLA ESPAÑOL

Provincia: 43-TARRAGONA
Municipio: 163-VALLS
Polígono: 11
Parcela:
Superficie:

Nº total Olivos:
Anteriores a 01/05/1998: ☐
Posteriores con ayuda: ☐
Posteriores sin ayuda: ☐

Fecha de Vuelo: 10/1997
Coordenadas centro imagen
X: 354.184
Y: 4.572.166

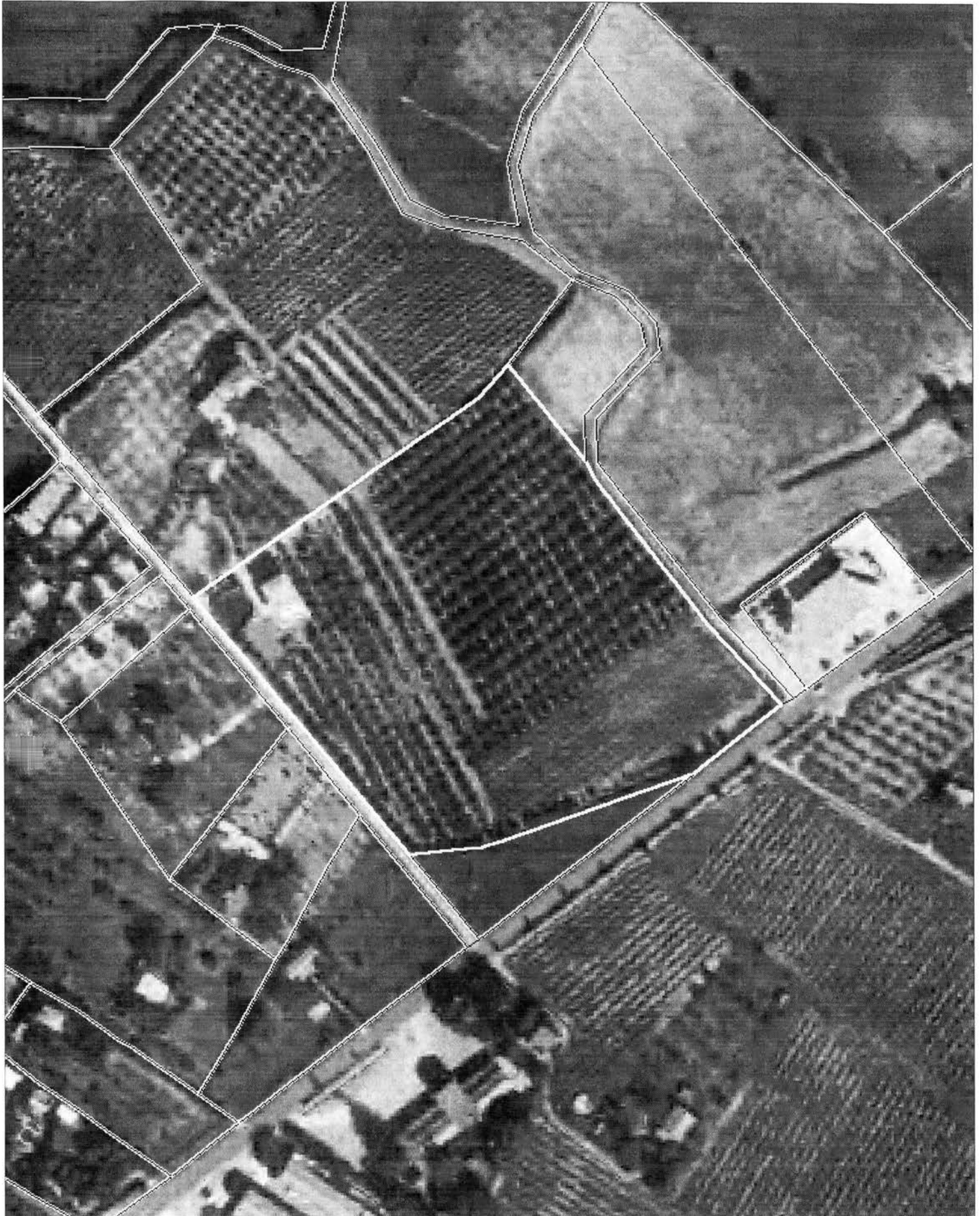

SIG OLEÍCOLA ESPAÑOL

Provincia: 43-TARRAGONA
Municipio: 163-VALLS
Polígono: 11
Parcela: 25
Superficie: 2,356 ha

Nº total Olivos: 0
Anteriores a 01/05/1998: ○ 0
Posteriores con ayuda: □ 0
Posteriores sin ayuda: △ 0

Fecha de Vuelo: 10/1997
Coordenadas centro imagen
X: 354.333
Y: 4.571.849

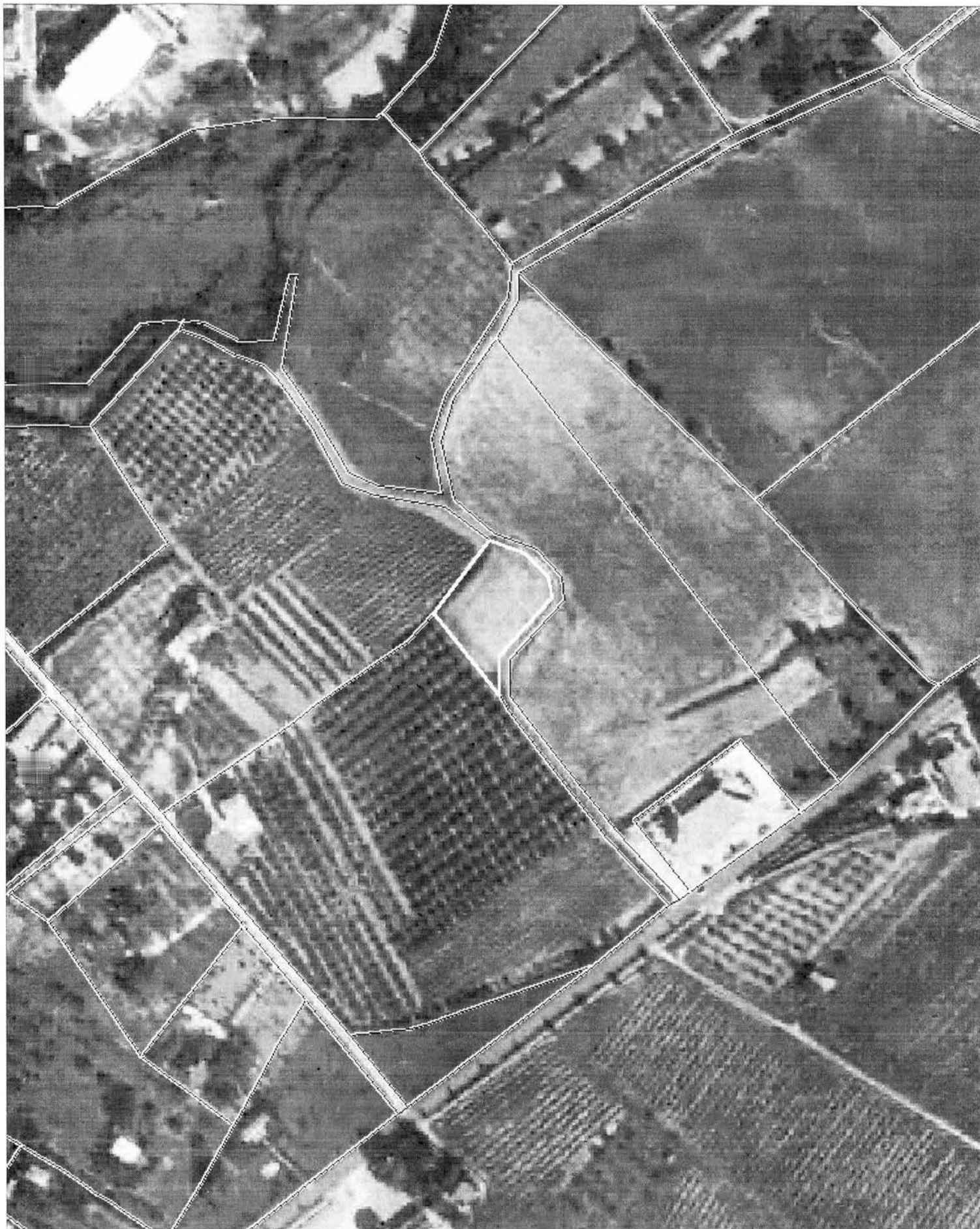

SIG OLEÍCOLA ESPAÑOL

Provincia: 43-TARRAGONA
Municipio: 163-VALLS
Polígono: 11
Parcela: 137
Superficie: 0,186 ha

Nº total Olivos: 0
Anteriores a 01/05/1998: ◻ 0
Posteriores con ayuda: ◻ 0
Posteriores sin ayuda: ◻ 0

Fecha de Vuelo: 10/1997
Coordenadas centro imagen
X: 354.368
Y: 4.571.943

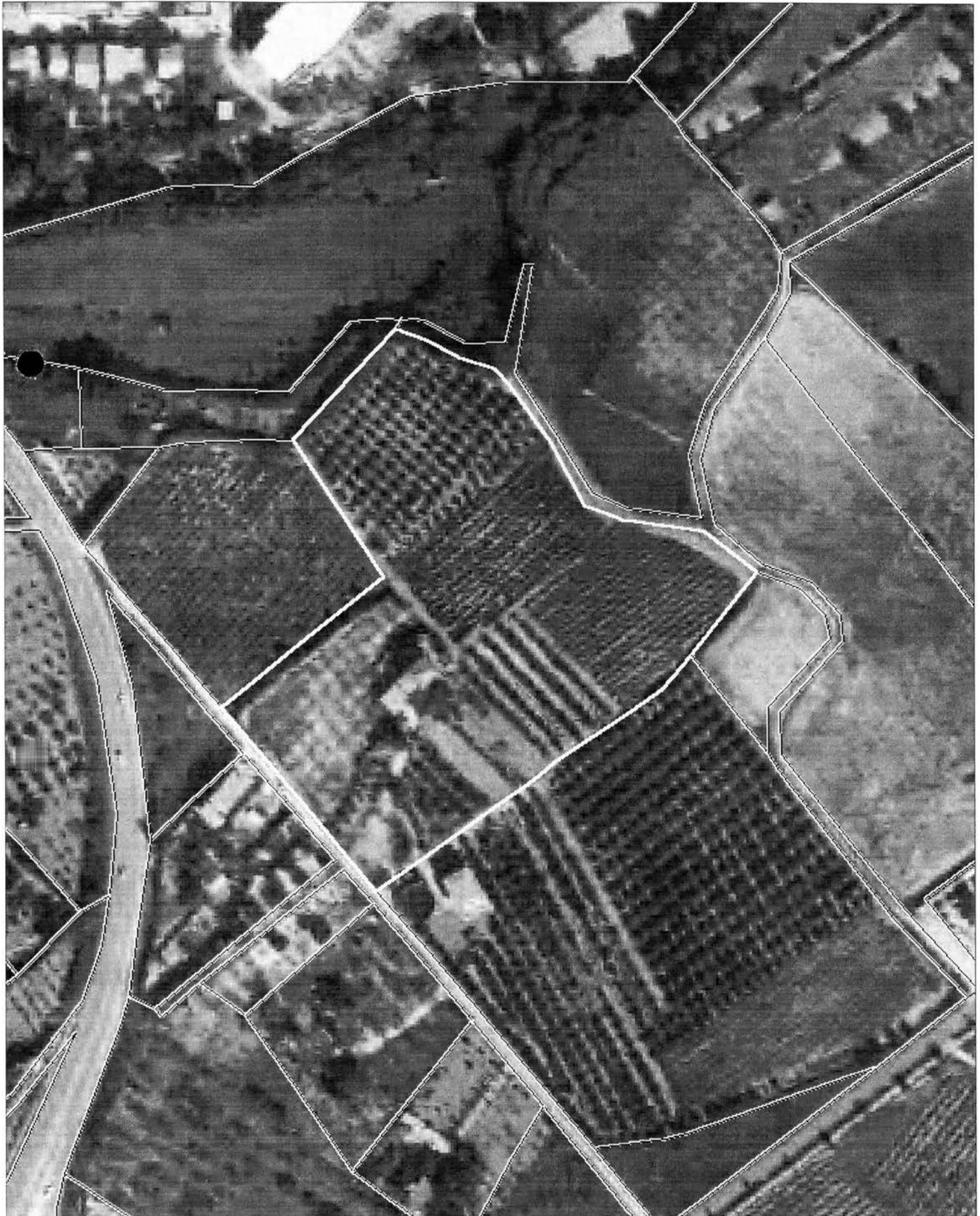

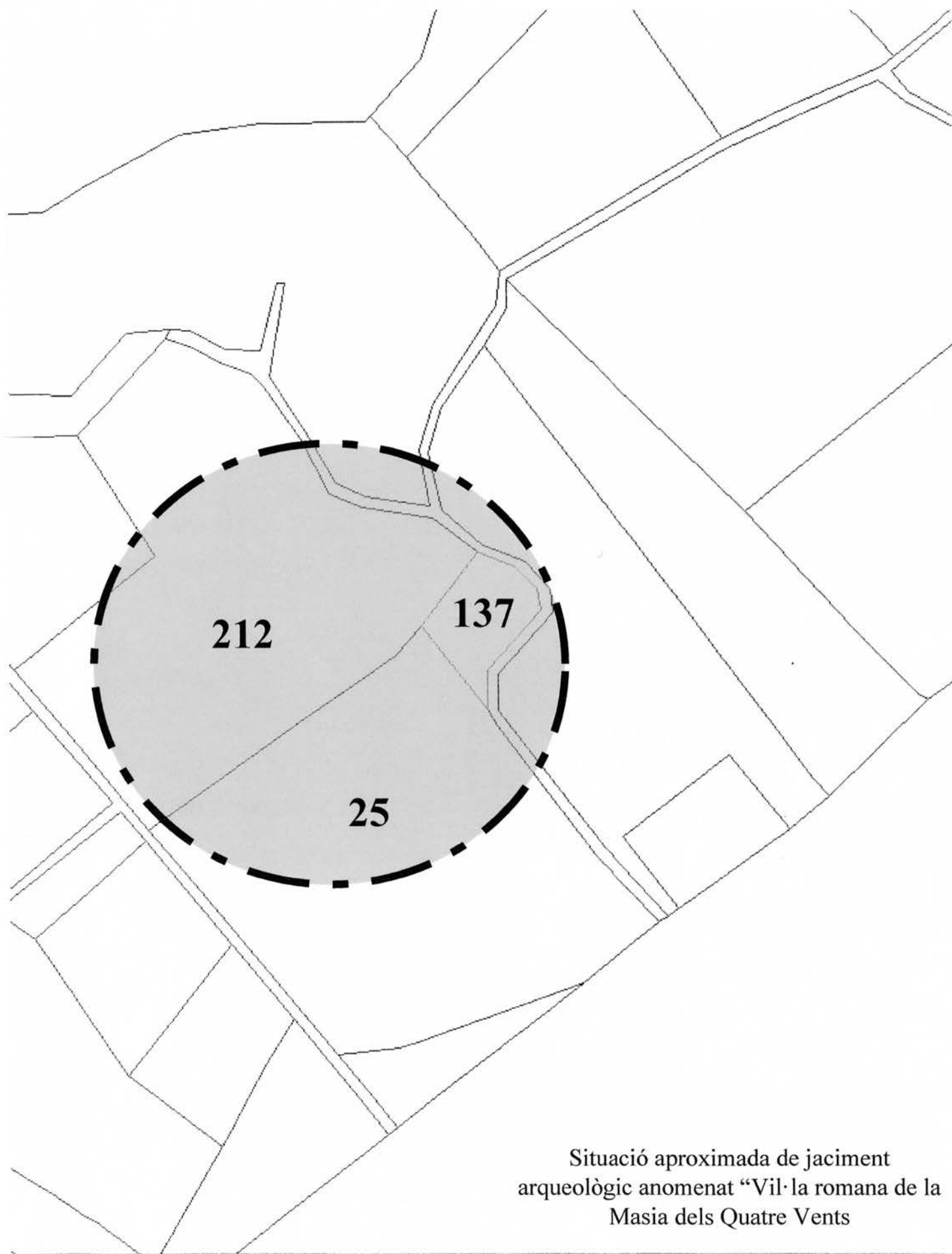
Provincia: 43-TARRAGONA
Municipio: 163-VALLS
Polígono: 11
Parcela: 212
Superficie: 2,241 ha

SIG OLEÍCOLA ESPAÑOL

Nº total Olivos: 0
Anteriores a 01/05/1998: ○ 0
Posteriores con ayuda: □ 0
Posteriores sin ayuda: △ 0

Fecha de Vuelo: 10/1997
Coordenadas centro imagen
X: 354.262
Y: 4.571.963

Situació aproximada de jaciment
arqueològic anomenat "Vil·la romana de la
Masia dels Quatre Vents

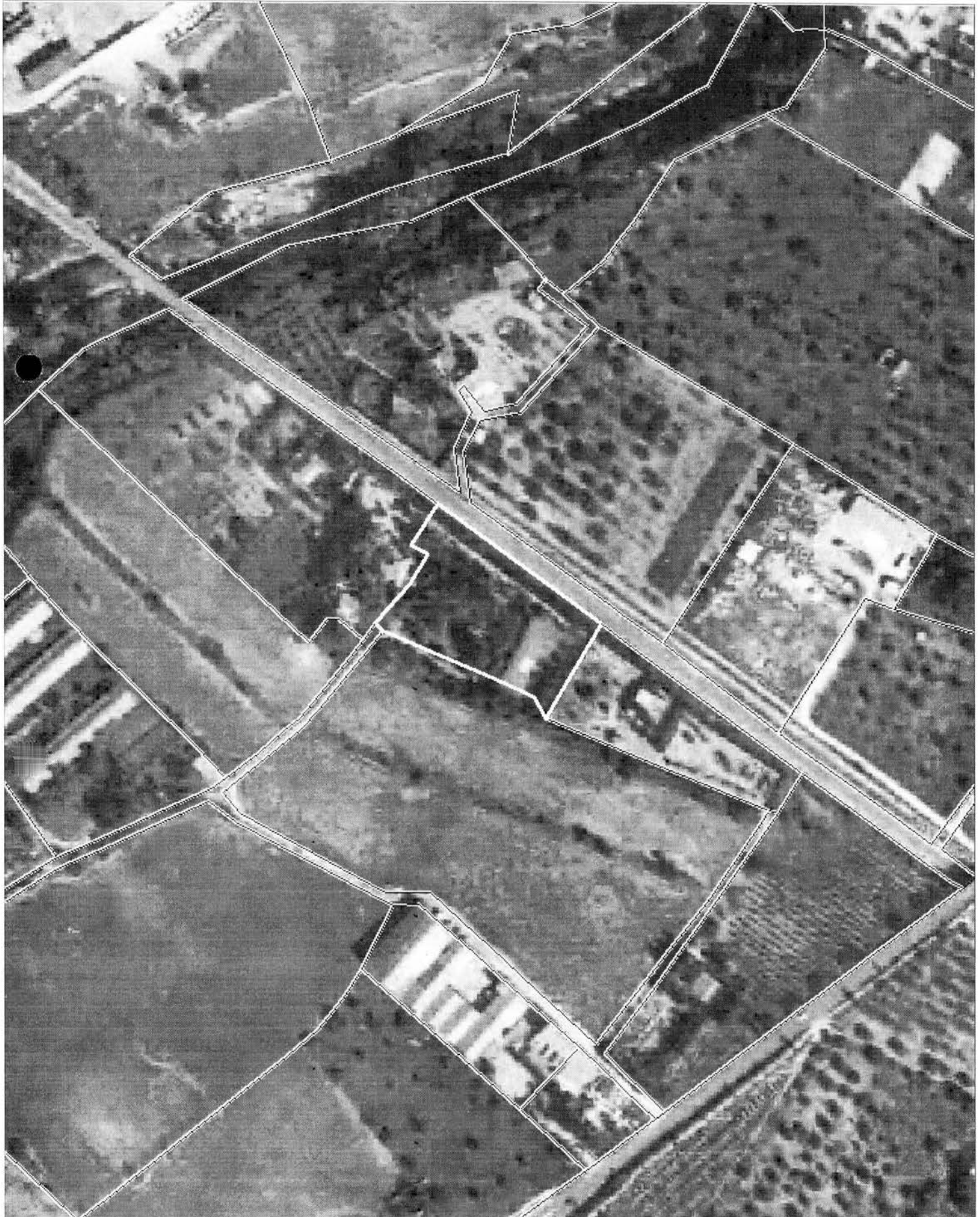

SIG OLEÍCOLA ESPAÑOL

Provincia: 43-TARRAGONA
Municipio: 163-VALLS
Polígono: 11
Parcela: 83
Superficie: 0,469 ha

Nº total Olivos: 0
Anteriores a 01/05/1998: ○ 0
Posteriores con ayuda: □ 0
Posteriores sin ayuda: △ 0

Fecha de Vuelo: 10/1997
Coordenadas centro imagen
X: 354.675
Y: 4.572.276

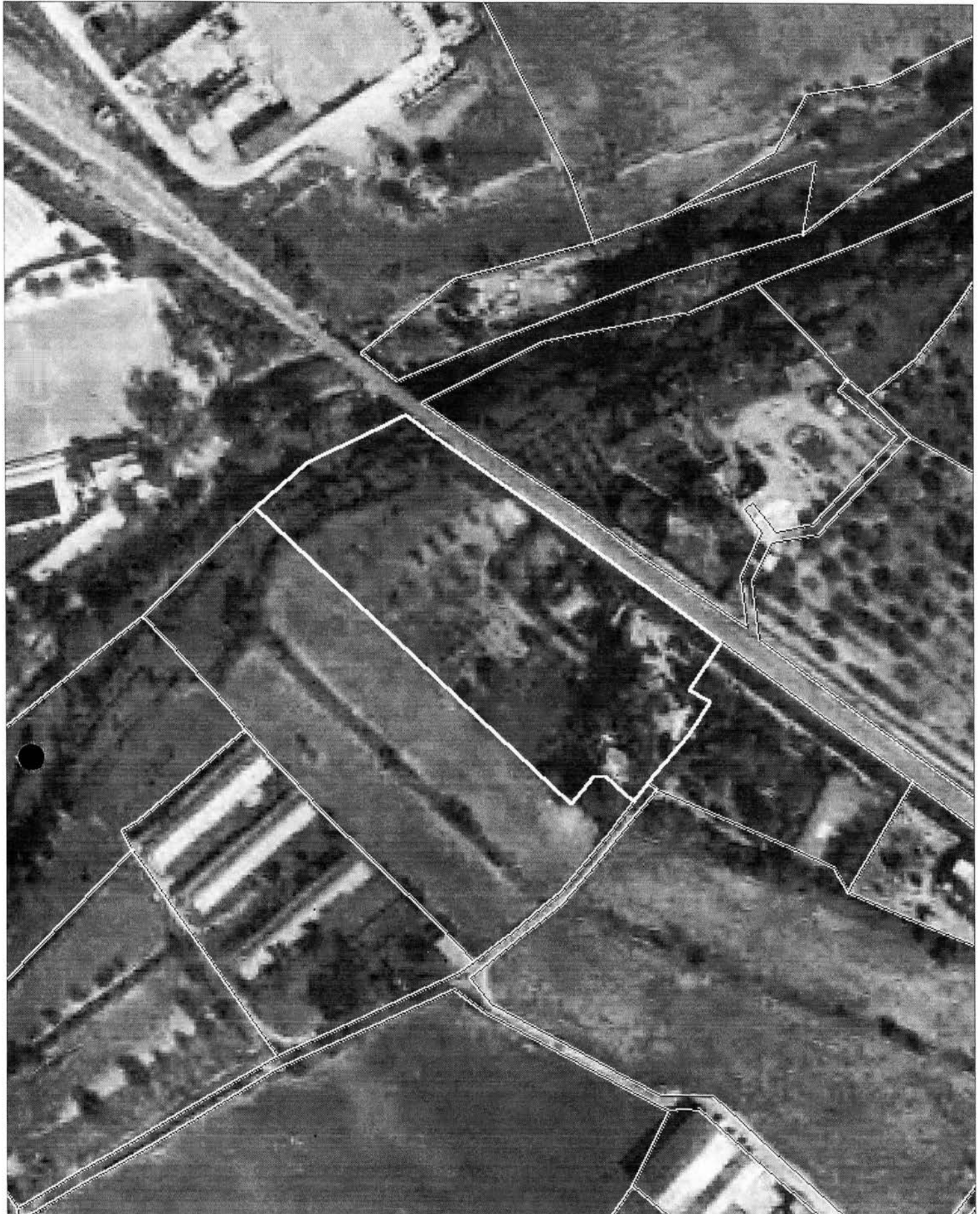

SIG OLEÍCOLA ESPAÑOL

Provincia: 43-TARRAGONA
Municipio: 163-VALLS
Poligono: 11
Parcela: 85
Superficie: 1,315 ha

Nº total Olivos: 0
Anteriores a 01/05/1998: ○ 0
Posteriores con ayuda: □ 0
Posteriores sin ayuda: △ 0

Fecha de Vuelo: 10/1997
Coordenadas centro imagen
X: 354.562
Y: 4.572.337

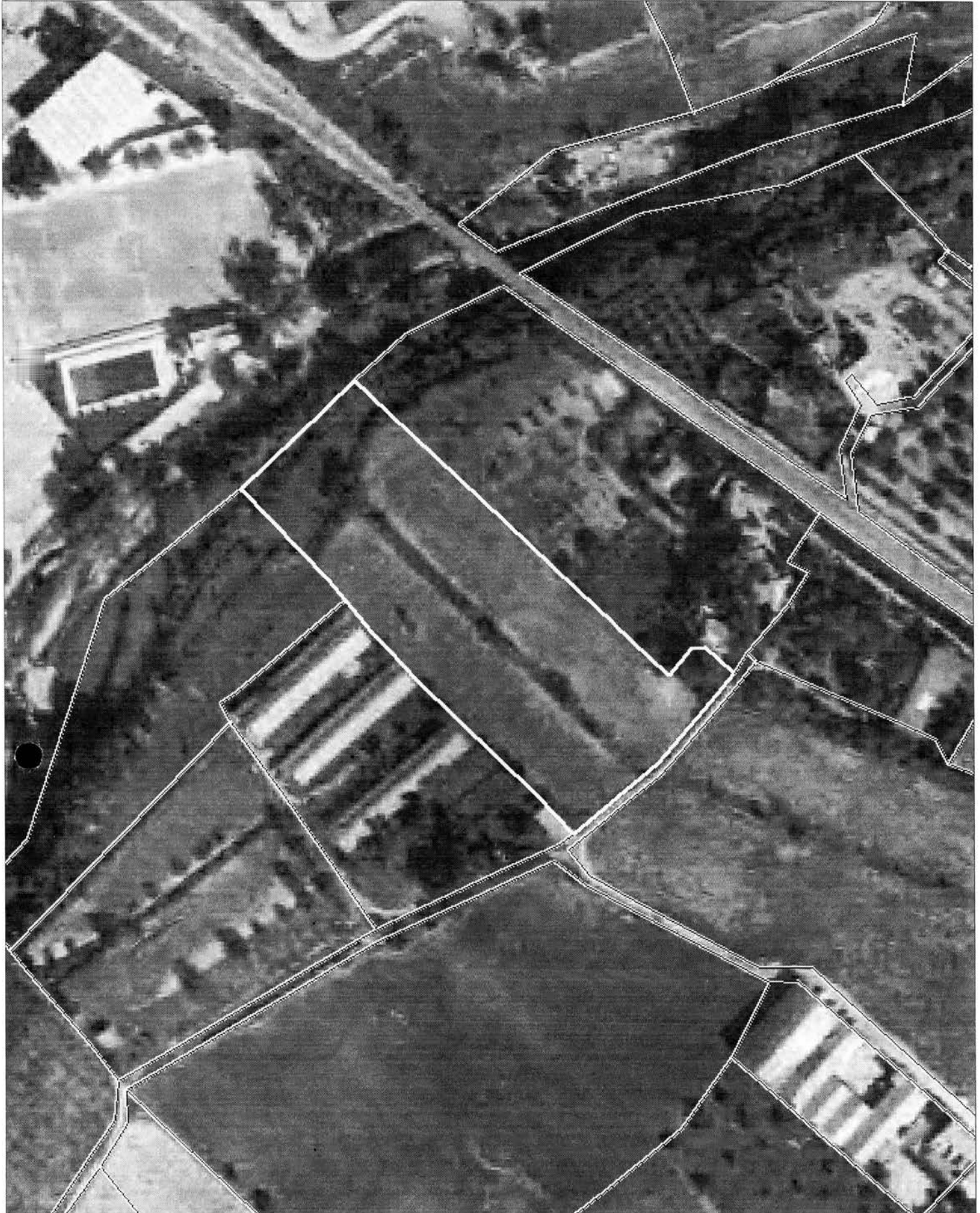

SIG OLEÍCOLA ESPAÑOL

Provincia: 43-TARRAGONA
Municipio: 163-VALLS
Polígono: 11
Parcela: 86
Superficie: 1,297 ha

Nº total Olivos: 0
Anteriores a 01/05/1998: ◻ 0
Posteriores con ayuda: ◻ 0
Posteriores sin ayuda: ◻ 0

Fecha de Vuelo: 10/1997
Coordenadas centro imagen
X: 354.523
Y: 4.572.288

Situació jaciment
L'Atalaia